

TÜRKİYE'NİN TERÖRİZMLE MÜCADELESİ PENÇE HAREKATI

MURAT ASLAN

SETA | ANALİZ

TEMMUZ 2019 · SAYI 289

TÜRKİYE'NİN TERÖRİZMLE MÜCADELESİ PENÇE HAREKATI

MURAT ASLAN

COPYRIGHT © 2019

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

SETA Yayınları

ISBN: 978-605-7544-68-1

Uygulama: Hasan Suat Olgun

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106

Washington D.C., 20036 USA

Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Kahire

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen Flat No: 19 Cairo EGYPT

Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985 | @setakahire

SETA | Berlin

Französische Straße 12, 10117 Berlin GERMANY

Tel: +49 30 20188466

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
TÜRKİYE'NİN TERÖRİZMLE MÜCADELESİ	8
TERÖR TEHDİDİNE YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME	12
TÜRKİYE'NİN PKK TEHDİDİNDEKİ DÖNÜŞÜME YÖNELİK ALABİLECEĞİ TEDBİRLER	14
PENÇE HAREKATI	15
SONUÇ	27

YAZAR HAKKINDA

Murat Aslan

1991'de Kara Harp Okulu Yönetim Bölümü'nden mezun oldu. TSK bünyesinde muhtelif görevler aldı. Aynı dönem içinde ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde 2006-2010 arasında yüksek lisans, 2011-2017 arasında da doktora eğitimini tamamladı. Akademik çalışmalar yapmak üzere TSK'dan kendi isteğiyle Şubat 2017'de emekli oldu. Başkent ve Hasan Kalyoncu üniversitelerinde siyaset ve uluslararası ilişkiler alanında muhtelif dersler vermeyi müteakip Hasan Kalyoncu Üniversitesi'nden kadro alarak öğretim üyesi oldu. Savunma ve güvenlik çalışmaları kapsamında güç kavramı, istihbarat ve propaganda kavram ve uygulamaları üzerinde yoğunlaştı. Halen Hasan Kalyoncu Üniversitesi öğretim üyeliği ile birlikte SETA Güvenlik Direktörlüğü'nde araştırmacısı olarak görev yapmaktadır.

ÖZET

PKK'nın doktriner uygulamalarının da incelendiği bu analizde TSK'nın Hakurk'ta başlattığı Pençe Harekatı Türkiye'nin terörizmle mücadele stratejisinin bir vakası olarak ele alınmaktadır.

Terörizmle mücadelesinde kapsamlı, esnek ve etkin bir strateji izleyen Türkiye bölgesel krizlerle beslenen PKK'ya yönelik temposu gittikçe artan proaktif tedbirler almaya başlamıştır. Bu çerçevede teröristlerin Türkiye içerisinde veya dışında hareket serbestisinin kısıtlanması yanında Türkiye dışında barındığı alanların süreklilik dahilinde etki altına alınması ve imha edilmesinin sağlanması amaçlanmıştır. Türkiye'nin yöntem dönüşümü çerçevesinde artan operasyonel faaliyetleri yoluyla PKK'nın tabu haline gelmiş söylem ve kişiliklerinin hedef alındığı, böylece terör örgütünün azımsanmayacak boyutta zayıf olduğu ve aslında algılanan kapasitesinden uzak olduğu ortaya çıkmıştır. Söz konusu eğilim ışığında Türk savunma sanayii ve Türk Silahlı Kuvvetlerindeki (TSK) profesyonelleşme sürecinin sağladığı üstünlükle Türkiye'nin hudutları boyunca dağıtık yapıda konuşlanmış PKK'nın varlığının tamamen sonlandırılması için harekete geçme zamanı gelmiştir. Örgütün doktriner uygulamalarının da incelendiği bu analizde TSK'nın belirtilen amacı gerçekleştirmek için Hakurk'ta başlattığı Pençe Harekatı Türkiye'nin terörizmle mücadele stratejisinin bir vakası olarak ele alınmaktadır.

Analize SETA Güvenlik Direktörlüğü araştırma asistanları Sibel Düz, Ömer Özkizilcik ve Ümit Tetik ile kursiyerler Cem Karahanoğlu ve Nur Günay araştırma ve fikirleriyle katkıda bulunmuştur.

GİRİŞ

TSK'nın 27 Mayıs 2019'da başlattığı Pençe Harekatı Türkiye'nin hudut ötesinde icra ettiği proaktif terörizmle mücadelesini tekrar kamuoyunun gündemine sokmuştur. Pençe Harekatı'nın sonrasında izlenecek strateji merak konusu haline alırken terörizmle mücadelenin genel seyri tartışmaların odak noktasını oluşturmuştur. Bu analizde Türkiye'nin terörle mücadele stratejisi incelenirken genel çerçevede terörle mücadele eğilimi üzerinde durulmakta ve bir vaka olarak Pençe Harekatı özelinde teknik değerlendirme yapılmaktadır.

Genel eğilim ve Pençe Harekatı'nın kazanımları sonrasında Türkiye'nin PKK'yı marjinalleştirme istikametinde alınabilecek tedbirlere yönelik sonuç değerlendirmesi yapılmaktadır. Bu çerçevede Türkiye'nin terörizmle mücadelesi proaktif strateji, milli savunma sanayii ürünlerinin terörizmle mücadeleye katkısı, güvenlik kuvvetlerinin profesyonelleşmesi parametreleriyle ele alınmaktadır. Türkiye'deki dönüşümün yanında terörizmle mücadelenin seyrini etkilediği düşünülen ve önümüzdeki dönemde Türkiye'nin tercihlerini şekillendirecek PKK yapılanmasının Irak'taki mevcut durumu incelenmektedir.

TÜRKİYE'NİN TERÖRİZMLE MÜCADELESİ

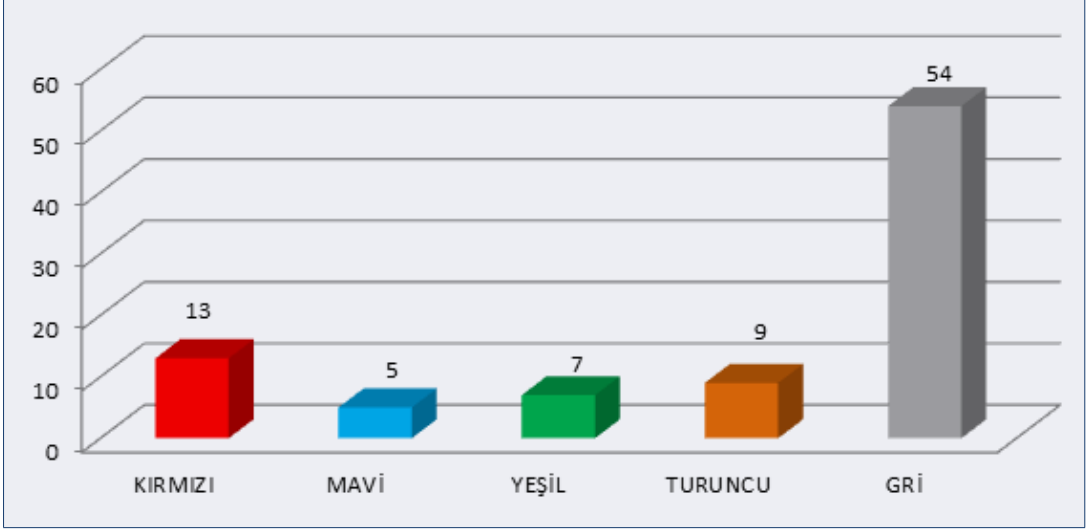
Türkiye'nin Dönüşen Terörle Mücadelede Proaktif Stratejisi

Türkiye'nin terörle mücadelesinde kapsamlı dönüşümün yaşandığı ve son on beş yıl içerisinde “proaktif” bir yöntemin ön plana çıktığı bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır.¹ Terörizmin asimetrik çehresi karşısında Türkiye terörizmle mücadele yapılanmasında kendi asimetrisini sadece nicelik üstünlüğü üzerine kurgulamamış, nitelik üstünlüğünü terörist yapılanmayı “anlamsızlaştıracak” şekilde tesis etmiştir. Bu çerçevede teröristlerin Türkiye içerisinde veya dışında hareket serbestisinin kısıtlanması yanında Türkiye dışında barındığı alanların süreklilik dahilinde etki altına alınması ve imha edilmesinin sağlanması amaçlanmıştır.

Türkiye'nin terörizmle mücadelesinde meşhur “akıl akılla mücadelesi” söyleminde olduğu gibi yöntem dönüşümü son döneme damga vurmaktadır. Bu çerçevede istihbarat odaklı hareket ön plana çıkarılmış, PKK'nın tabu haline gelmiş söylem ve kişilikleri hedef altına alınmıştır. Örneğin TSK Afrin gibi terör örgütü açısından sembolleşmiş bölgelerde örgüte ağır zayıat vermiş, PKK ve aynı çatı altındaki “kız kardeş” örgütlerin karar alıcı olduğu bilinen lider kadrosunun etkisizleştirilmesi üzerinde durmuştur. Bu çerçevede İçişleri Bakanlığının renk kodlarıyla tasnif ettiği ve Grafik 1'de belirtilen lider kadro istihbarat odaklı hareketla doğrudan hedef alınmıştır. Böylece terör örgütü üyelerine Türkiye'nin “bilinçli” terörizmle mücadelesi hatırlatılmış ve bir öncelik sırası dahilinde PKK'yı yönetenlerin elimine edileceği mesajı verilmiştir.

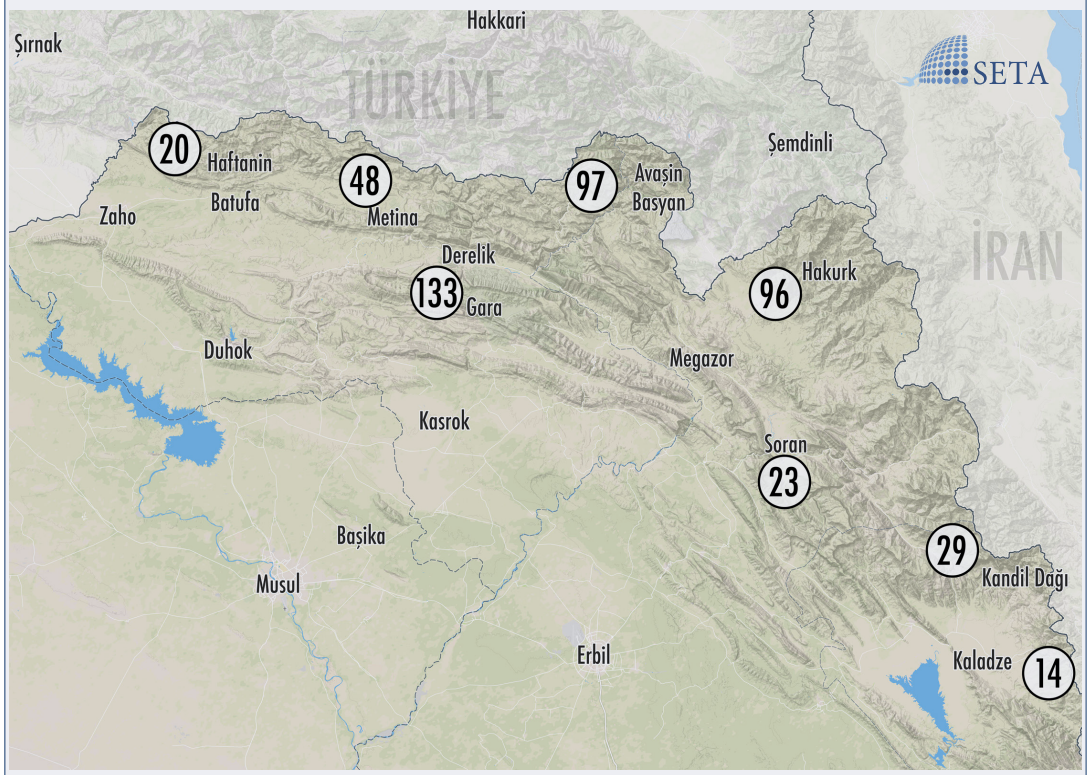
1. İçişleri Bakanı Süleyman Soylu tarafından 2017 bütçe görüşmelerine yönelik TBMM tutanaklarına geçen bilgilendirme konuşmasında Türkiye'nin terörizmle mücadelede proaktif tutumu açıkça dile getirilmiştir. Bkz. tbmm.gov.tr/develop/owa/dosya.getir?pDosyaAdi=F732390603_dosya.doc, (Erişim tarihi: 24 Haziran 2019).

GRAFİK 1. SON DÖNEMDE ETKİSİZ HALE GETİRİLEN "KATEGORİLİ" TERÖRİSTLER

Kaynak: İçişleri Bakanlığı

HARİTA 1. TÜRKİYE'NİN 1 OCAK 2015 SONRASI IRAK KUZEYİNE YÖNELİK SINIR ÖTESİ TERÖRİZMLE MÜCADELE OPERASYONLARI

Kaynak: SETA Terörizm Analiz Platformu

Yüksek değerde hedef olarak nitelendirilen teröristlere yönelik operasyonel faaliyetler yanında geniş kapsamlı “sınır ötesi” hareketlerin –özellikle 2015’te meydana gelen terör olayları sonrası– arttığı görülmektedir. Aktif bir terörizmle mücadele anlamına gelen, aynı zamanda Ortadoğu’da halen devam eden “şekillendirme” gayretlerine karşı Türkiye’nin çıkarlarını koruyan Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı hareketleri yanın-

da TSK’nın kalıcı konuşlanmasını da kapsayan operasyonel faaliyetlerin ön plana çıktığı dikkat çekmektedir. Diğer bir ifadeyle Türkiye İnan hududundan Akdeniz’e kadar Irak ve Suriye kuzeyinde konuşlanmış terör örgütü unsurlarına yönelik aynı anda, geniş cephede ve baskın tarzında operasyonlar icra edebilmiştir. Bu kapsamda Irak kuzeyinde 2015’ten itibaren yürütülmüş operasyonlar dağılımı Görsel 1’de sunulmuştur.

Türkiye'nin Stratejisinde Savunma Sanayii ve Profesyonelleşmenin Katkısı

Türkiye'nin farklı bölgelerde yürüttüğü operasyonlarını aynı anda, geniş cephede, baskın tarzında ve bilinçli hedef geliştirme faaliyetleri doğrultusunda icra etmesinde aşağıdaki hususlar öne çıkmıştır:

- Savunma sanayiinin son yıllarda gerçekleştirdiği atılım
- 15 Temmuz darbe girişimi sonrası FETÖ'den temizlenen TSK'nın başarılı profesyonelleşme süreci

Türkiye savunma sanayii atılımını savunma politikasının esas unsurlarından birisi olarak değerlendirmiş ve kendine yeterli milli sanayiye hem geleneksel çatışmalara hem de terörizmle mücadele gibi geleneksel olmayan mücadele yöntemlerine uygun tarzda dizayn etmiştir. Bu kapsamda Görsel 1'de görülen ve Pençe Hareka-

t'nda kullanılan milli silah, araç, gereç ve mühimmatlar Türkiye'nin mücadele kapasitesini artırmıştır. Milli silah ve mühimmat sistemleri PKK'nın araziye bir örtü olarak kullanmasını, hareket serbestisini ve TSK'nın operasyonları sırasında beka tedbiri almasını önlerken terörist zayıflığının artmasına katkıda bulunmuştur.

FETÖ'den temizlenen TSK'nın profesyonelleşmesi ve savunma sanayiindeki atılım terörle mücadeleyi farklı bir kulvara taşımıştır.

Terörizmle mücadelede etkin silah sistemlerinin kullanılmasının yanında TSK'nın profesyonelleşmesi hususu önemli bir girdi olarak karşımıza çıkmaktadır. Yıl bazında profesyonel asker sayısı dikkate alındığında terörizmle mücadele görevi alan birliklerde yükümlülük esasına göre

TABLO 1. YIL BAZINDA TSK'NIN PERSONEL SAYISI (2015-2017)*

	2015	2016 (Mayıs)	2016 (Eylül)	2017
General/Amiral	345	358	206	201
Subay	39.511	39.721	29.946	25.728
Astsubay	96.189	97.243	67.646	64.655
Uzman Erbaş	60.358	71.029	48.879	47.167
Sözleşmeli Erbaş/Er	4.218	8.054	15.888	16.018
Toplam Personel	223.566	238.448	162.565	153.769
Yedek Subay	7.336	6.664	5.829	6.755
Erbaş/Er	398.691	316.042	182.784	201.760
Toplam Yükümlü Personel	406.027	322.706	188.611	208.515
Toplam Askeri Personel	629.593	561.862	351.176	362.284

* Jandarma ve Sahil Güvenlik personel sayısı ile askerî memur ve işçi sayıları eklenmemiştir.

Kaynak: "TSK'daki Profesyonel Asker Sayısı Açıklandı", *Vatan*, 3 Ocak 2015; "TSK Personel Sayısını Açıkladı", A Haber, 5 Mayıs 2016; "TSK Personel Sayısını Açıkladı", Memurlar.net, 9 Eylül 2016, www.memurlar.net/haber/610653/tsk-personel-sayisini-acikladi.html, (Erişim tarihi: 27 Haziran 2019); "Profesyonel Asker Sayımız 153 Bin", Memurlar.net, 1 Şubat 2017, www.memurlar.net/haber/643399/profesyonel-asker-sayimiz-153-bin.html, (Erişim tarihi: 27 Haziran 2016).

askerlik yapan vatandaşlardan ziyade çoğunlukla profesyonel askerler görevlendirilmiştir. Türkiye'nin Tablo 1'de gösterilen yıl bazında personel sayısı kapsamında sözleşmeli erbaş-er miktarındaki artış bahse konu eğilimi ifade etmektedir. Profesyonel kadrolarla terörizmle mücadelenin etkinliğinin anlaşılması bağlamında profesyonel asker ve polislerin görevlendirilmesi nedeniyle PKK'nın 2015'te şehir merkezlerinde başlattığı eylemler kısa sürede etkisiz hale getirilmiştir. Bahse konu olaylar esnasında ve sonrasında TSK, jandarma ve polisin profesyonel unsurları müşterek operasyon icra ederken 15 Temmuz hain darbe girişimi sonrası yürütülen Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı hareketlerinde darbe girişiminde yer alan personele yönelik işlem nedeniyle subay, astsubay ve uzman erbaş sayısı azalmış ancak terörle mücadelede diğer personel eş güdüm içinde görevlerini yerine getirmiştir.

Profesyonelleşme eğilimindeki güvenlik kuvvetleri yanında devlet kurumları ile sivil toplum örgütlerinin terörizmle mücadelede halkın kucaklanması, operasyonel faaliyetlerin sonuçlarının yönetilmesi ve güvenlik kuvvetlerinin desteklenmesi yoluyla operasyonlara destek vermesi sağlanmıştır. Türkiye'nin hudutları dahilinde yapılan operasyonların doğrudan valilikler tarafından yürütülmesi söz konusu devlet kurumları ile sivil toplum örgütlerinin koordinesini kolaylaştırırken hudutların ötesinde yapılan operasyonlarda TSK'nın sorumlu komutanlıklarına koordine yetkisi verilmiştir.

Pençe Harekatı Türkiye'nin 1984'ten itibaren terörizmle mücadelede edindiği tecrübenin yanında 2010'lardan beri elde edilen ve yukarıda özetlenen kazanımlar uzanımında icra edilmiştir. Ancak Pençe Harekatı'nın konumlanması ve zamanlaması kapsamında bir değerlendirme yapmadan statik olmadığı bilinen tehdidin yani PKK'nın da mevcut kapasite ve kabiliyetlerinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

TERÖR TEHDİDİNE YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME

Pençe Harekatı gibi Türkiye'nin icra ettiği terörizmle mücadele hareketlerinde terör örgütünün resminin çıkarılması ve hareketin icrası sonrası meydana gelen değişimlerin ölçülmesi tespit edilen başarı kriterlerinin değerlendirilmesine katkı sunacaktır. Nitekim terör örgütünün varlığını hissettirme stratejisi kapsamında Türkiye'ye yönelik tertip ve terkinin ortaya konması operasyonlar sonrası ortaya çıkacak muhtemel resmin anlaşılması açısından faydalı olacaktır.

PKK terör örgütü 1980'lerin sonlarından itibaren Türkiye içerisine sızdırdığı unsurlarıyla belirlenen bölgelerde alan kontrolü sağlama stratejisi izlemiştir. Bahar ve yaz aylarında söz konusu alanların ulaşılması zor bölgelerinde barınma alanları ve milisler vasıtasıyla önceden yığılan "noktalar" tesis etmiştir. Böylece terör örgütü tarafından dinamik bir döngü dahilinde tespit edilen alan içerisinde varlık gösterme ve eylem icra etme kapasitesi oluşturulmuştur. Türkiye'nin idari bölümlenmesinde illerin hudutları civarındaki ana üs noktaları yurt içi operasyonların başlatılması durumunda komşu illerin bölgesine kaydırılmıştır. Örnek vermek gerekirse Muş'un Şenyayla bölgesinde bulunan terör örgütü üslenmesi gerektiğinde Lice-Kulp kuzeyinde bulunan Sağgöze veya Bitlis'in Seyi Ormanları bölgesine nakledilmiş ve esnek konuşlanma yoluyla beka tedbirleri alınmıştır.

Türkiye içerisindeki alanlarda bahar ve yaz aylarında tertiplenen terör örgütü mensupları bir kısım unsurunu geride bırakırken kış aylarını geçirmek ve siyasi eğitim yapmak üzere İran, Irak ve Suriye'ye geçmiştir. Bu nedenle 1990'ların sonlarına kadar terörist sayısının çoğunluğu ile Türkiye içlerinde tertiplenen PKK hududa yakın bölgelerde kamplar ihdas etmiş, Türkiye'deki

Komşu ülkelerdeki örgütlenme kapsamında Irak'taki konuşlanma bir yandan bu ülkedeki kargaşadan faydalanma amacı güderken diğer taraftan bu konuşlanma vasıtasıyla Türkiye hududundaki güvenlik kuvvetleri hedef alınmış, zaman zaman sivil vatandaşlara yönelik saldırılar düzenlenmiştir. Örgüte Türkiye'den katılımın azalmasıyla birlikte Suriye ve Irak'taki eylemlerine öncelik veren PKK Harita 2'de görüldüğü üzere aşağıdaki faaliyetlerde bulunmuştur:

- Ekseriyetle Irak'ta hudut hattına yakın bölgelerde konuşlanmıştır.
- Türkiye hududuna yaklaşık 100 kilometre mesafede olan Kandil Dağı'nda ana üs oluşturmuştur.
- Mahmur'da mülteci görüntüsüne bürünen BM yardımlarına erişmiş ve komün teşkil etmiştir.
- Suriye krizinin patlak vermesi ve ABD'nin desteğiyle Suriye kuzeyinde ve doğusunda kontrolü ele geçirmiştir.
- Irak ve Suriye uzanımında bütünlük sağlamak ve ikmal yollarını açık tutmaya yönelik Sincar bölgesinde ana üs bölgesi teşkil etmiştir.
- İran'da nispeten pasif hale getirilen konuşlanmasının idamesine öncelik verilmiştir.

İran, Irak ve Suriye'deki faaliyetleri ve konuşlanması kapsamında PKK'nın aşağıdaki stratejileri yürüttüğü söylenebilir:

- Türkiye'de asgari güç bulundurarak sadece varlık gösterme ve ABD'nin ajandasında risk yaratmama
- Irak'ta ana ikmal hatlarını kontrol altında tutarken diğer Kürt oluşumlara karşı siyasi tedbir alma, aynı zamanda İran'a yönelik ABD emellerine yönelik uygun koşulları oluşturma

- Suriye'de DEAŞ sonrası elde edilen kazanımları koruma, gerektiğinde alan genişletme için fırsatları değerlendirme
  - Tüm bu gelişmeler yaşanırken Türkiye'de müteakip dönemde başlatılacak geniş kapsamlı eylemler için hazırlık sürecini yönetme
- Söz konusu stratejinin izlenmesi ve sonuç alınmasında ABD ve diğer Batılı ülkelerin desteğine muhtaç olduğu göz önüne alınırsa PKK'nın Irak ve Suriye'deki mevcut statüsünün devamının garantiye alınması sonrası kontrollü bir şekilde asli gayretini Türkiye'deki eylemlerine yöneltmesi beklenmelidir. Nitekim PKK'yı farklı isimlerle meşrulaştırma gayreti içinde olan ABD ve Fransa gibi Batılı devletlerin Suriye'de doyum noktasına ulaşan siyasi-askeri durumun daha yönetilebilir hale gelmesiyle bu terör örgütünü Ortadoğu'nun diğer bölgelerinde de bir araç olarak kullanması mümkün görünmektedir. Bu çerçevede Türkiye'nin hudutlarına yakın konuşlanmış ve süreklilik içinde ABD'den silah, araç, gereç ve mühimmat ile Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'nden mali yardım alan PKK'nın 1990-2000 döneminde olduğu gibi Türkiye'nin tehdit algısında öncelikli olacağı aşikardır.

TÜRKİYE'NİN PKK TEHDİDİNDEKİ DÖNÜŞÜME YÖNELİK ALABİLECEĞİ TEDBİRLER

PKK tehdidi doğal olarak Türkiye'yi bekasına yönelik tedbirler almaya itmiştir. Bu tedbirlerin askeri ve diplomatik yönü ön plana çıkarken "kendi ayakları üzerinde duran" Türkiye'nin özgün çözümler üretmesi zorunlu hale gelmiştir. Nitekim ABD'nin PKK'yı Suriye Demokratik Güçleri (SDG) veya PYD isimleri altında meşrulaştırma ve araçsallaştırma girişimleri Türkiye'yi

kendi çözümlerini üretme istikametine sevk etmiştir. Irak’ın kuzeyinde mevcut yönetim boşluğu ile Irak’ın ABD-İran çekişmesinin alanı haline gelmesi Türkiye’yi hem Suriye hem de Irak’ta terörle mücadeleyi aktif bir tarzda yürütmeye zorlamıştır.

Stratejik düzeyde diplomatik ve siyasi angajmanlarını derinleştiren Türkiye’nin aynı zamanda operatif alanda genişlemeye yöneldiği ve bu bağlamda aşağıdaki politikaları gerçekleştirmeye gayret gösterdiği görülebilir:

- Batılı devletler nezdinde PKK’nın gerçek kapasitesini (veya kapasitesizliğini) ortaya koymak üzere askeri tedbirler alma ve bu yolla terör örgütünün marjinalleştirilmesinin önünü açma
- Türkiye’nin hudutlarında tertiplenmiş terör yuvalarının nokta operasyonlarla tamamen etkisiz hale getirme ve somut güvenliği tesis etme
- Terör örgütünün kritik kademelerinde karar alıcı olanlara yönelik nokta operasyonları yapma
- Baskın etkisi yaratma ve PKK’nın tedbir geliştirmesini önlemek amacıyla dinamik ve farklı tarzda operasyonları aynı anda ancak değişik bölgelere yönlendirme
- Envantere dahil edilen yeni savunma teknolojilerini kullanmak suretiyle PKK’yı “çaresizliğe” zorlama
- PKK’nın esasen tüm bölge aktörlerine yönelik tehdit unsuru olduğu gerçeğinden hareketle uluslararası hukuk doğrultusunda Irak Merkezi Hükümeti, IKBY ve İran ile terörizmle mücadelede ortak anlayış ve iş birliği tesis etme
- ABD ve Fransa gibi Batılı ülkelerin terörizmi destekleme konusundaki girişimlerini önleme

Çok boyutlu ve dinamik yapıda yürütülmesi gereken terörizmle mücadele Türkiye’nin iç sinerjisinin koordine edilmesini, terörizmle mücadelenin tamamlayıcı tedbirleri alınırken askeri tedbirlerin kararlılıkla uygulanmasını dikte etmektedir. Bu çerçevede Türkiye’nin Irak ve Suriye’de sahada olması ve askeri anlamda “sonuç” alması gerekmektedir. Bu kapsamda PKK’nın mevcut tertibi, terkibi ve sağlanan dış desteğe karşı Türkiye’nin aldığı karşı tedbirler istikametine başlatılan Pençe Harekatı Ankara’nın terörizmle mücadelesinde yapılacak bir vaka çalışmasına örnek teşkil etmektedir. Pençe Harekatı’nın yer, zaman ve yöntemler bağlamında özellikleri Türkiye’nin tercihlerini de yansıtmaktadır.

PENÇE HAREKATI

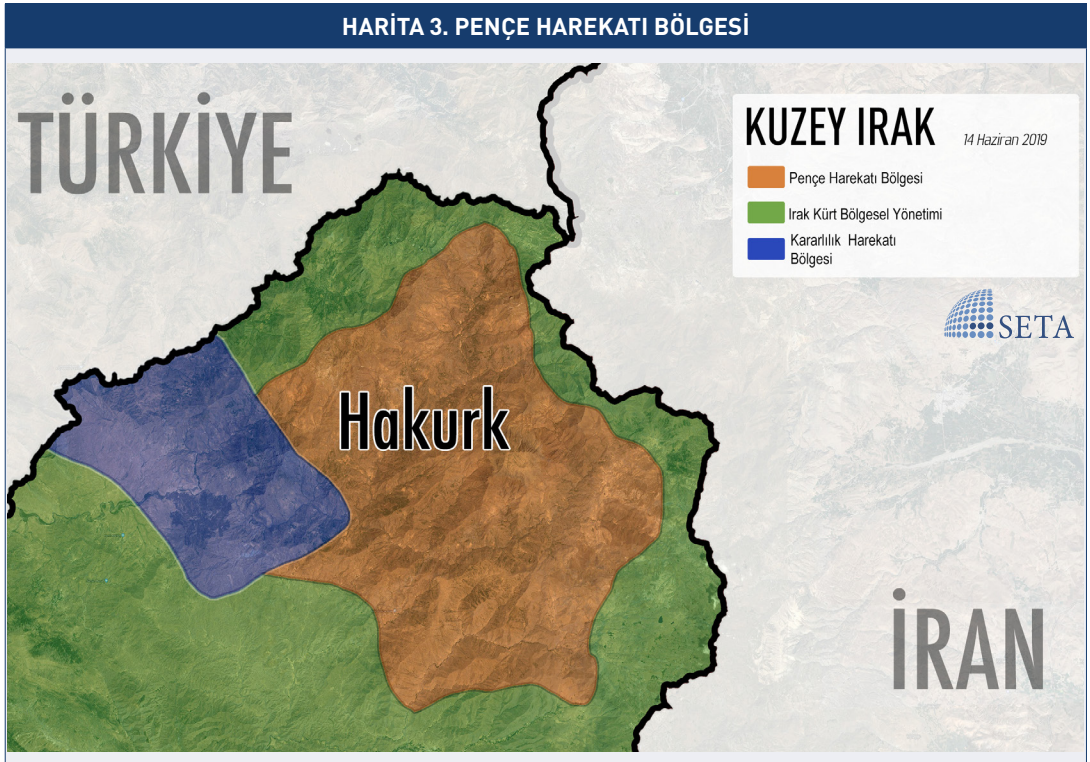
Pençe Harekatı Türkiye’nin terörizmle mücadele stratejisinin genel bir resmini vermektedir. Bu minvalde hareketin başlatılması sonrası basın-yayın organlarında harekate özel bir anlam yükleme çabaları dikkati çekmektedir. Ancak hareketin öncelikle icrasına etki eden dinamiklerin ele alınması, müteakiben hareket esnasında elde edilen verilerin anlamlandırılması genel resmin görülmesine katkı sağlayabilecektir. Nitekim söz konusu dinamikler hareketin icra tarzı, zamanlaması ve hareket bölgesinin seçilmesine yönelik tercihlere etki etmiştir. Bu kapsamda hareketin icrasına yönelik alınan kararlarda bölgesel politik ortam, Türkiye’nin güvenlik ihtiyaçları, askeri gereklilikler ve PKK’nın yapılanması etkili dinamikler olarak öne çıkmaktadır.

Bölgesel Etki

Türkiye’nin güney ve doğu hudutlarında meydana gelen gelişmelerin gerginlikten krize, krizden de çatışmaya dönüşmesi olasılıkları

Türkiye’yi daha önce gerginlik ve krizlerden beslenmiş terör örgütünü marjinalleştirme istikametinde somut adımlar atmaya itmektedir. Nitekim Suriye’de Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı hareketleri söz konusu stratejik düşüncenin bir sonucudur. Benzer şekilde Türkiye için Suriye’de ABD tarafından Fırat doğusuna konumlandırılan PKK/PYD’nin İran’a yönelik yaptırım ve muhtemel askeri hareket söylemleri sonrası Irak ve İran’da bir araç olarak kullanılabilmesi hususu bir kaygı unsurudur. ABD’nin Suriye’de PKK’yı yeniden isimlendirerek “topraklaştırması” gibi bir girişimin Irak, IKBY, İran ve Türkiye’nin güvenlik algılarını menfi anlamda etkileyebilecektir. Bu nedenle Irak kuzeyinde terörle mücadelenin bölge aktörlerinin karşılıklı anlayışı ve iş birliği doğrultusunda gelişim göstermesi tüm aktörlerin milli menfaatinidir.

Türkiye küresel ve bölgesel gelişmelerin PKK terörüne etkisini ölçmek, terör örgütünün araçsallaştırıldığı gelişmeleri engellemek ve önleyici tedbirler almak istikametinde adımlar atmaktadır. Bu çerçevede Türkiye’nin Suriye’de olduğu gibi Irak’ta da hudutları ötesinde yerleşik konumlanan ve kalıcı hale gelme eğilimi gösteren terör örgütlerini engelleme ve etkisiz hale getirmesi beklenmelidir. Dolayısıyla Pençe Harekatı (Harita 3’te gösterildiği üzere) Türkiye’nin en güneydoğusunda bulunan ve Türkiye-İran hududunda bir “ara” taşı niteliğinde olan PKK konuşlanmasının sonlandırılması, bu yolla bölgesel ve küresel gelişmelere “tabi” olmaktan ziyade ön almak istikametinde atılmış bir adım olarak düşünülebilir. Sonuçta Pençe Harekatı belirtilen kaygıların giderilmesi yolunda tüm bölge ülkelerinin çıkarı için atılmış “adımlar zincirinin bir halkası” olarak nitelendirilebilir.

Türkiye'nin Güvenlik İhtiyaçları

Küresel ve bölgesel gelişmelerin yanında Türkiye'nin kendi ajandasına dayalı güvenlik çıkarları Pençe Harekatı ve uzantısı olabilecek operasyonlar serisini zorunlu kılmaktadır. PKK'nın diğer eylemleri yanında 15 Temmuz darbe girişimi öncesinde özellikle 2015'te meskun mahallerde başlattığı saldırılar dikkate alındığında şu hususların öne çıktığı görülmektedir:

- Dış aktörlerin Ortadoğu ajandasına uygun koşulları hazırlayacak eylemlere girişme
- Türkiye'de bölücü mahiyette siyasi söylemleri terörist eylemlerle destekleme
- Türkiye'de tehdit vasfını baskılanmadığı sürece devam ettirme
- Türkiye'deki yapılanmasının zayıflamasına paralel olarak küçük unsurlarla yurt içinde varlığını sürdürürken toparlanma ve beka tedbirlerini Türkiye dışına taşıma
- Bu girişimlerden hareketle terör örgütünün yurt içinde olduğu gibi yurt dışında da baskı altına alınmasının gereği

Pençe Harekatı gibi hudut ötesinde icra edilen operasyonlar yoluyla aşağıdaki unsurlar amaçlanmaktadır:

- Türk hududu civarında konuşlanmış terör örgütü unsurlarının kara, hava ve özel kuvvet hareketiyle, Kandil, Sincar ve Asos gibi uzak mesafedeki terör yapılanmalarının hava kuvvetleri ve özel kuvvetler ile ateş destek vasıtalarıyla etkisiz hale getirilmesi
- Yaz tertiplenmesi sürecine giren PKK'nın geri bölgesini etki altına alarak yurt içinde halen konuşlandırılmış teröristlerin izole edilmesi ve tamamen etkisiz hale getirilmesi
- Terör örgütünün lojistik akışının engellenmesi
- İran, Irak ve Türkiye hattında yoğunlukla yapılan uyuşturucu, sigara ve mal kaçakçılığının önlenmesi dolayısıyla terör örgütünün önemli bir finansman kaynağından mahrum bırakılması
- PKK'yı farklı isimlendirmeler yoluyla meşrulaştırma ve bir araç olarak kullanma gayretindeki ülkelere örgütün Irak kuzeyinde esasen kapasitesinin sınırlı olduğunun gösterilmesi

HARİTA 4. HAKURK KAMPİ VE ŞEMDİNLİ İLÇE MERKEZİ UZANIMI

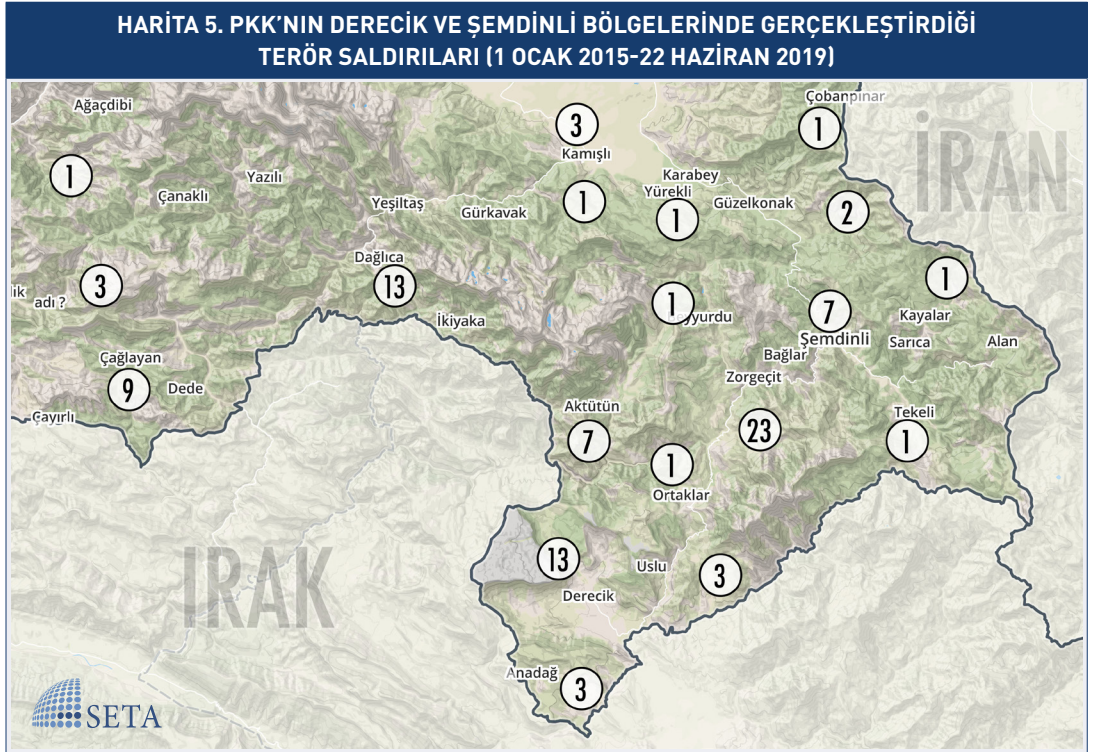

Belirtilen amaç doğrultusunda Pençe Harekatı Hakurk ismi verilen ve PKK'nın sözde gümrük noktasının de yer aldığı bölgede icra edilmiştir. Harekat bölgesinin Hakkari'nin Şemdinli ve Derecik ilçelerine yakın olması Türkiye'nin güvenlik kaygıları bağlamında özellikle ele alınmalıdır. Harita 5'te görüldüğü gibi Şemdinli ilçesinin hududa yakınlığı ve İran sınırından itibaren doğu-batı hattında uzanan çöküntüde yer alması nedeniyle söz konusu çöküntüyü kontrol eden Irak hududunda konuşlanmış terör örgütü unsurları ilçe güvenliğini tehdit etmektedir. Ayrıca PKK'nın jargonunda "cepheci" olarak ifade edilen terör örgütü yandaşlarının sağladığı lojistik ve istihbarat desteği nedeniyle örgüt faaliyetleri ilçe merkezinde yaşayan halkı tedirgin etmektedir. Bu nedenle ilçe merkezindeki halk baskıya maruz kalmakta, terör örgütünün münferit talimatları tüm

ilçe halkına mal edilmeye çalışılmakta, dönemler halinde ilçenin güneyindeki Mirgesav Dağı bölgesinde yapılan taciz ve askeri üslere yönelik mahdut saldırılar psikolojik baskıyı derinleştirmektedir.

Türkiye için Derecik ilçe merkezinin güvenliği Şemdinli ilçe merkezine kıyasla özel bir önemi haizdir. Derecik'te yaşayan halk terör eylemlerinin başladığı 1984'ten bu yana devleti ile birlikte hareket etmiş, terör örgütü saldırıları nedeniyle onlarca korucusunu şehit vermiş, yılmadan bölgede konuşlu güvenlik kuvvetlerinden desteğini esirgememiş ve bu nedenle de terör örgütünün hedefi haline gelmiştir. Harita 5'te gösterilen coğrafi konumlanması nedeniyle Irak topraklarına girinti yapan Derecik aşağıdaki nedenlerden ötürü kritik bir yerleşim bölgesidir:

- Tamamen leçelik olan Balkaya Dağı'nın güneydoğu hududumuza hakim yapısı

- Hacıbey Çayı'nın mevsimsel engel niteliği nedeniyle terörist intikallerinin Derecik kuzeyine mahkum olması
- Hacıbey Çayı'ndan itibaren yükselen arazinin Irak sınırından doğuda Şemdinli'ye kadar geniş arazi kesimini kontrol altına tutması
- Irak'ta konuşlu Hakurk ve Mezi ana konuşlanma alanlarını birbirinden ayırması nedeniyle terör örgütünün hareket serbestisinde sıkıntıya yol açması
- Bahse konu stratejik konumundan dolayı terör örgütünün bölge halkına baskı uygulaması ve bölgeyi Türkiye'nin egemenliğinden koparmaya yönelik girişimlerin daha önce sonuçsuz kalması
- Terör örgütünün baskısına rağmen devlete sadakatle bağlı halkın diğer bölgelere emsal teşkil etmesi

Şemdinli ve Derecik ilçelerinde yaşayan halkın güvenliği ve terör örgütünün söz konusu bölgede yoğunlaşan faaliyetlerinin önlenmesi bir öncelik haline gelmiştir. Sonuçta Türkiye en "Irak" noktasındaki Şemdinli ve Derecik ilçelerinin güvenliğinin sağlanması ve terör örgütünün hudut hattına dizilmiş diğer terör üslenmelerinin bütünlüğünü parçalamak için Hakurk bölgesine yönelik Pençe Harekatı'nı başlatmıştır.

Askeri Gereklikler

Türkiye'nin güney hudutlarına yayılmış terör örgütü "kampları"nın müdahale edilmediği sürece ülkenin hudut ve iç güvenliğini tehdit edeceği gerçeği askeri tedbirler alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda Türkiye'nin hudut boyunca dizilmiş terör kamplarını bir öncelik sırasına göre temizlemeye yönelik operasyonlar düzenlemesi veya ateş destek vasıtalarıyla etki altına alması hal tarzları olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak bölgenin arazi yapısı dikkate alındığında

terör kamplarının sadece ateş destek vasıtalarıyla işlevsiz hale getirilmesinin mümkün olmadığı, bizatihi kamp bölgelerine yönelik askeri hareket da düzenlenmesi gerektiği görülmektedir. Öte yandan söz konusu yöntem terörizmle mücadeleye has bir çelişkiyi gündeme taşımaktadır. Askeri gereklilik bağlamında terörizmle mücadele arazi odaklı planlama ve icradan ziyade teröristin etkisiz hale getirilmesine dayanmaktadır. Bu nedenle Türk hududuna yakın konuşlanmış terör kamplarının "ele geçirilmesi"nden ziyade bölgedeki teröristlerin "etkisiz" hale getirilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte teröristlerin sıklıkla konuşlandığı yerlerin tekrar kullanılmasının önlenmesine yönelik tedbirlerin alınması da bir zorunluluktur.

Türkiye, sınır ilçelerinin güvenliğini sağlamak ve terör örgütünün hudut hattına dizilmiş diğer terör üslenmelerinin bütünlüğünü parçalamak için Pençe Harekatı'nı başlatmıştır.

Terörizmle mücadelenin doğasından kaynaklanan "terörist" odaklı öncelik TSK'yı Irak kuzeyinde belirgin bir stratejiye dayalı olarak proaktif tedbirler almaya itmektedir. Terör kamplarının dağıtık yapısı TSK'yı tehdit ve risk analizi sonrası belirgin öncelikler dahilinde eyleme geçmeye itmekte, terör örgütünün manevra alanının kısıtlanması sonrası teröristlerin kamp bölgelerinde sıkıştırılarak izole edilmesi ve etkisiz hale getirilmesi istenmektedir. Bu bağlamda TSK'nın "tespit, teşhis, takip, temas, tecrit ve imha" şeklinde özetlenebilecek yöntemi uyguladığı ileri sürülebilir. Diğer bir ifadeyle teröristin konumu tespit edilmekte, sayı, istikamet ve niteliği teşhis edilmekte, uygun bölgede etki altına alınması amacıyla takip edilmekte, uygun yer ve zamanda temas sağlanmakta, kaçış ve takviye

yolları tıkanarak tecrit edilmekte ve nihayetinde teröristin imhasına öncelik verilmektedir. Bahse konu stratejinin bir kısmı askeri operasyonlar öncesi ifa edilirken diğerleri operasyonlar esnasında gerçekleştirilmektedir. Böylece inisiyatifin elde tutulması amaçlanmaktadır.

Terörizmle mücadelede tercih edilen taktik yöntemin operatif askeri ihtiyaçlar için de geçerli olduğu söylenebilir. Nitekim terör hedeflerinin seçilmesinde stratejik resim, örgütün dönemsel kabiliyetleri ve son dönem faaliyetleri gibi parametreler değerlendirilebilir. Irak kuzeyinde terör örgütü yapılanması dikkate alındığında Türkiye'nin tüm hudut hattı boyunca operasyonel faaliyetler icra etmesi kabiliyeti dahilindedir. Ancak kuvvet tasarrufu ve terör örgütünün hassas noktalarına yönelik sıklet merkezi kurulması maliyet etkin hareket icra edilmesinin önünü açmaktadır. Ayrıca Suriye'de meydana gelen gelişmeler dikkate alındığında Türkiye örgütün Irak kuzeyindeki yapılanmasını tedrici olarak etkisiz hale getirirken Suriye'de vuku bulacak ani gelişmelere hazır olması, küresel ve bölgesel dinamikler ışığında askeri gücünü ihtiyatlı kullanması gerekmektedir. Bu kapsamda Irak kuzeyinde dağıtık yapıdaki terör örgütü kamplarına bir nevi himaye ve sığına dahilinde safhalar halinde el atılması hareket emniyetini artıracaktır.

Belirtilen dinamikler dahilinde Türkiye'nin Irak kuzeyinde geçen yıl başlattığı Kararlılık Harekatı sonrası Derecik'in doğusu ve Dağlıca'nın güneyine sevk ettiği unsurlar bir kısım araziyi kontrol altına almıştır. Ayrıca terör örgütünün Şemdinli ve Derecik ilçelerinde gerek hudut birliklerine gerekse hudut ötesinde konuşlu TSK unsurlarına yaptığı saldırılar ile 2019 yaz dönemi için elde edilen istihbari raporlar Hakurk'tan başlayarak safhalar halinde icra edilecek bir hareketi gerekli kılmıştır. Suriye'nin Fırat'ın doğusu bölgesinde sonlanan çatışmalar nedeniyle PYD/SDG adı verilen oluşumun asli vücudu olan PKK'nın

Irak'taki faaliyetlerini takviye etmesi ihtimali bölgede önceden tedbir alınmasını dikte etmektedir. Aynı şekilde ABD tarafından İran'a karşı bir "maşa" olarak kullanılacak PKK'nın Irak'ta da meşrulaşması ve topraklanmasının önlenmesi için operatif tedbir alınması gerekmektedir.

PKK'nın Genel Yapılanması ve Hakurk Bölgesinin Karakteristiği

Haritada işaret edilen PKK'nın Irak yapılanması dikkate alındığında geniş bölgeye yayılmış konuşlanmanın geniş cephede Türkiye'ye sızmayı, eylemlerin icrasını müteakip sarp arazi arızalarından faydalanarak geri çekilmeyi, Irak'ın ulaştırma ve lojistik altyapısından faydalanmayı kolaylaştırdığı bilinmektedir. Ayrıca aynı konuşlanma yoluyla PKK'nın Irak'taki diğer Kürt siyasi oluşumlar üzerinde baskı yaratması ve Irak'ın bölgede egemenliğinin tesis edilmesinin önlenmesi yoluyla *de facto* topraklanma istikametinde adım atıldığı iddia edilebilir. PKK yapılanmasının etkin olduğu bölgelerde Iraklıların PKK kamplarının olduğu mekana giremediği, bu nedenle bir kısım köyün boşaltıldığı, "tepeci" ismi verilen gözcü ve ulaştırma hatlarında tesis edilen kontrol noktaları marifetiyle sivil halkın kontrolsüz dolaşımının engellendiği görülmektedir. Diğer bir ifadeyle PKK'nın Irak'taki yapılanması ve konuşlanması hem Türkiye hem de Irak için tehdit oluşturmaktadır.

PKK konuşlanmasında "kamp" ismi verilen bölgelerin özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Toplu yaşam alanları yaratmak yerine geniş alana yayılmış üslenme
- Bölgede çok sayıda bulunan mağaraların tahkimatla yaşam alanı haline dönüştürülmesi
- Jeneratörle çalışan iş makineleri aracılığıyla tüneller kazarak korunak ve yaşam alanı tesis etme, bu yolla hava ve kara ateş destek vasıtalarının etkilerinden korunma

HARİTA 6. HAKURK KAMPİ BÖLGESİ (3D GÖRÜNÜM)

Kamplarda beş-on kişilik unsurlar 700-1.000 metre mesafede uzun menzilli atışlardan etkilenmeyecek şekilde sırt hatlarının örtü sağlayan kısımlarında barınmakta ve böylece herhangi bir gruba yapılan saldırıdan diğerlerinin etkilenmesinin önüne geçilmektedir. Kampların merkezi bölgelerinde sağlık noktası, terzihane, eğitim alanı, hapisane ve kolaylık tesisleri bulunabilmektedir. Ayrıca kamplarda yemek pişirme faaliyetleri örgüt elemanlarına erzak dağıtımını ve birden fazla noktada pişirilmesi yoluyla gerçekleştirilerek örgüt elemanlarının kamplar içinde ve arasında dolanımı önlenmektedir.

Örgütün ikmalî Irak kuzeyindeki şehirlerden yapılmakta ve yol ağı gelişmiş olan Irak kuzeyinde araçlar marifetiyle dağıtılmaktadır. Bu nedenle Irak kuzeyi yapılanmasının desteklenmesi amacıyla Irak kuzeyinde il ve ilçe merkezlerinde PKK'nın unsurları kiralanmış veya satın alınan evlerde barınabilmektedir. İkmalin yanında iletişim yoğunlukla telsiz ve Irak GSM şebekeleri vasıtasıyla sağlanmakta, mutlaka kod tablosu kullanılmakta ve gizlilik dereceli mesaj-

lar için kuryeler görevlendirilmektedir. Şehir merkezlerindeki hücreler aynı zamanda yerel veya harici diğer aktörlerle irtibat kurulmasına da yaramaktadır. Nihayetinde PKK'nın Irak ve Suriye kuzeyinin de dahil edilebileceği komuta, üslenme, ikmal, haberleşme ve kirlî işler ağı yerleşik hale gelmiştir.

Şahit olunan üslenmenin genel karakteristiği kapsamında geçmiş eylemlerin sayısı ve niteliği ile PKK konuşlanmasının coğrafi dağılımı dikkate alındığında Hakurk Kampı kendine has özellikleriyle ön plana çıkmaktadır. Harita 6'da görülen Hakurk aşağıdaki nedenlerden dolayı terör örgütüne uygun barınma ve eylemler için hazırlık imkanı tanımaktadır:

- İran hududu ve Kandil Kampı'na yakınlık
- Arazinin karmaşık yapısı
- Potansiyel eylem bölgelerine ulaşan yaklaşma yollarının çokluğu
- Irak kuzeyindeki yerel halkın nüfus yoğunluğunun az olması nedeniyle sağladığı gizlilik
- Su kaynaklarının çokluğu

Ayrıca bölgede daha önceden yapılmış yığınakların bölgede yapılacak eylemler öncesi artabilecek terörist sayısına uygun olarak önceden tesis edilmesi hususu kampa özellik katmaktadır. Özellikle Şemdinli ilçe merkezinde bulunan “cepheciler”in sağladığı istihbarata erişimin kaçakçılarının da katkısıyla kolay olması eylemler öncesi yapılan planlama ve hazırlığı destekleyecek niteliktedir.

Pençe Harekatı'nın ilk safhasında tespit edilen hedefler uzun menzilli ateş destek vasıtaları ve hava unsurlarıyla vurulmuştur.

Hakurk'un terörist faaliyetler bağlamında istismara uygun coğrafi konumu Afrin'de icra edilen Zeytin Dalı Harekatı'nı hatırlatmaktadır. Türkiye'nin güneydoğu ucuna etki edecek şekilde konumlandırılan Hakurk PKK'nın genel yapısına uyarı verebilecek sinir ucu niteliğiyle Türkiye'ye “el” atabilecek bir uzuv niteliği taşımaktadır. Bu nedenle Türkiye'nin “en” güneydoğusunun güvenliği Hakurk'un bir daha teröristler tarafından kullanılmayacak şekilde “temizlenmesi”ne bağlıdır. Diğer terörist üslerin de Irak kuzeyinde yaratılması öngörülen “güven hattı”nın parçası olarak Irak devletiyle koordine içinde “teröristsizleştirilmesi” askeri gerekliliğin bir sonucudur. Bu çerçevede Pençe Harekatı askeri anlamda beklenen getiriler ve güvenlik gereklerinin zorunluluğu olması nedeniyle başlatılmıştır.

Operasyonel Süreç

Harekatın Başlatılması ve Temposu

Pençe Harekatı'na paralel olarak aynı günlerde TSK unsurlarınca üç farklı deniz sahasında Denizkurdu 2019 tatbikatının henüz tamamlanması, Aksaz-Marmaris'te KURTARAN 2019

davet tatbikatı, 11 Haziran 2019'dan itibaren Azerbaycan Silahlı Kuvvetleriyle Nahçıvan'da Sarsılmaz Kardeşlik 2019 tatbikatı ve KKTC ile Şehit Teğmen Caner Gönyeli tatbikatı icra edilmesi dikkat çekmektedir.² TSK farklı kuvvet komutanlıklarınca aynı anda hareket ve tatbikat icra ederken aktif kriz anlarında ve farklı özelliklere sahip coğrafyalarda hareket yürütülebileceğini göstermiştir. Nitekim Doğu Akdeniz'de yaşanabilecek gerginliğe yönelik yapılan tatbikatlar ile terörizmle mücadeleye yönelik Pençe Harekatı'nın aynı günlerde icra edilmesi TSK'nın aynı anda iki ve daha çok krizi yönetme kapasitesi olduğunu ortaya koymaktadır. Her yılın Mayıs'ında TSK'nın tüm unsurları tarafından yürütülen tatbikatlar ile terörizmle mücadele hareketleri hem geleneksel hem de gayrinizami harekate hazırlık yapıldığına işaret etmektedir. Ayrıca terörizmle mücadele kapsamında Pençe Harekatı'nın icra şekli ve kapsamı TSK'nın kabiliyetleri konusunda ipucu vermektedir.

Harekatın çapı açısından uzun bir hazırlık ve planlama sürecine dayalı icra edilen Pençe Harekatı Türkiye'nin terörizmle mücadele alanında gerçekleştirdiği atılım ve genel konjonktür ışığında 27 Mayıs 2019'da başlatılmıştır.³ Pençe Harekatı'nın ilk safhasında öncelikle uzun süre yürütülen hedef geliştirme faaliyetleriyle tespit edilen hedefler uzun menzilli ateş destek vasıtaları ve hava unsurlarıyla vurulmuştur. Ateş destek vasıtalarının otomasyon marifetiyle belirlenen hedeflere kısa sürede isabet yüzdesi yüksek atışlar yapması terörizmle mücadelede savunma tekno-

2. MSB, Twitter, 27 Mayıs 2019, twitter.com/tcsavunma/status/1133041897839177728, (Erişim tarihi: 22 Haziran 2019); “Bakan Akar, Sarsılmaz Kardeşlik 2019 Tatbikatı'nın Seçkin Gözlemci Günü'ne Katıldı”, MSB, 11 Haziran 2019, t.co/z3CMSVV1Mr, (Erişim tarihi: 22 Haziran 2019); “Şehit Teğmen Caner Gönyeli-2019 Arama Kurtarma Tatbikatı'nın Kara Safhası Başarıyla Tamamlandı”, MSB, 11 Haziran 2019, t.co/OOhSsqfDtf, (Erişim tarihi: 22 Haziran 2019).

3. “Pençe Harekatı”, Kara Kuvvetleri Komutanlığı, www.kkk.tsk.tr/Haberler/Haber838.aspx, (Erişim tarihi: 22 Haziran 2019).

lojilerinin etkin kullanıldığını göstermektedir. Nitekim İHA'larla tespit edilen hedeflere atış uygulaması ve hasar kıymetlendirmesinin aynı anda yapılarak hedef düzeltme ve görevlendirmelerinde başarı sağlanması ön plana çıkmaktadır.⁴ Böylece hareketin müteakip safhalarında tehdit olabilecek hedefler etkisiz hale getirilirken teröristlerin karşı tedbir geliştirmesi engellenmiş, kaçış zamanı olmaması nedeniyle daha önce hazırladıkları tünel ve mağaralarda izole edilmeleri sağlanmıştır.

İlk hedeflerin vurulmasının ardından komando birlikleri dalgalar halinde önceden saptanan noktalara hava hücum hareketi icra etmiştir.⁵ Yapılan hava hücum hareketinin aşağıdaki özellikleri TSK'nın kapasitesi hakkında emare vermektedir:

- Hedef bölgesinde baskın tarzında icra edilmesi
- Büyük çapta birliğin aynı anda hedef bölgesine indirilmesi
- Aynı zamanda kaçış bölgelerinin tıkanmasına yönelik derin hareket icra edilmesi⁶

Hava hücum hareketiyle tecrit edilen teröristlerin tamamen etkisiz hale getirilmesine yönelik temas sağlamak ve arazide arama-tarama yapmak üzere takviye birlikler bölgeye sevk edilmiş ve durumun geliştirilmesine başlanmıştır. Öte yandan hareketin başlamasıyla daha önce belirtilen “tespit, teşhis, takip, temas, tecrit ve imha” aşamalarından tespit, teşhis ve takip safhalarının planlama aşamasında zaten başlatıldığı,

hava hücum hareketinin icra edilmesiyle de tecrit ve imha aşamalarına geçildiği anlaşılmaktadır.

Harekatın ikinci günü Milli Savunma Bakanlığı (MSB) tarafından yapılan açıklamada ateş destek vasıtalarıyla Kandil ve Asos'un vurulduğu ifade edilmiştir. Söz konusu bölgelerin yaklaşık 100 kilometreye varan uzaklığı hangi silah sisteminin kullanıldığı sorusunu gündeme taşımış, daha sonra yapılan açıklamada BORA füze sisteminin terörizmle mücadele hareketinde ilk defa kullanıldığı bildirilmiştir.⁷ Orta menzilli BORA füzelerinin 280 kilometre menzile sahip olması ve uçuş esnasında seyirlerinin değiştirilebilmesi terörizmle mücadelede yeni bir aşamaya geçildiğine işaret etmiştir. Türkiye tespit edilmiş ve derin geride bulunan hedefleri hava kuvvetlerini angaje etmeden 30 metre doğrulukla vurma kabiliyeti kazandığını göstermiştir.

Patlama bölgesinde bir futbol sahası genişliğinde alana etki eden BORA lider kadroya, toplantı halinde olan gruplara veya hareketli hedeflere karşı kullanılacaktır. Menzili dikkate alındığında Irak'ın kuzeyinde Kandil ve Sincar dağları dahil geniş bir alanın etki altına alınması mümkün hale gelmiştir. Ayrıca hareketin ikinci gününde Irak kuzeyinin Avaşin-Basyan bölgesine 28 Mayıs'ta ve Zap bölgesine de 31 Mayıs 2019'da hava hareketi düzenlenmiş,⁸ Pençe Harekatı ile koordineli olarak örgütün bölgedeki diğer unsurları baskı altına alınmış ve hudut hatındaki diğer TSK birliklerine yönelik eylemlerin önüne geçilmiştir.

Harekatın başlatılması sonrası etkisiz hale getirilen terörist sayısının gün baz alındığı takdirde büyük gruplar halinde değil iki-dokuz arasında küçük gruplar halinde etkisiz hale getirildiği görülmektedir. Söz konusu eğilimin

4. Topçu birliklerinin atış kontrol sistemlerinin otomasyonu ile hava araçlarının hedef bilgisi aktarımı kabiliyeti ateş destek uygulamalarında etkinliği artırmaktadır.

5. Bazı akademisyenler ve gazeteciler “hava hücum hareketi”ni “uçar birlik hareketi” şeklinde isimlendirmiştir. Ancak “uçar birlik hareketi” teriminin kullanılması 1990'lardan itibaren terk edilmiştir. Dolayısıyla bu analizde “hava hücum hareketi” terimi tercih edilmiştir. Terim helikopterlerle manevra birliklerinin taarruzi ruhla tespit edilmiş hedef bölgesine veya civarına indirilmesi şeklinde özetlenebilir.

6. MSB, Twitter, twitter.com/tcsavunma, (Erişim tarihi: 22 Haziran 2019).

7. “Irak Kuzeyi Hakurk Bölgesinde Başlatılan Operasyon”, MSB, 28 Mayıs 2019, t.co/TvJdRf4ukO, (Erişim tarihi: 23 Haziran 2019).

8. MSB, Twitter, 28 Mayıs 2019, twitter.com/tcsavunma/status/1133374639760183296, (Erişim tarihi: 23 Haziran 2019).

GRAFİK 2. GÜNLERE GÖRE ETKİSİZ HALE GETİRİLEN TERÖRİST SAYISI

Kaynak: T.C. Milli Savunma Bakanlığı

HARİTA 7. PENÇE HAREKATI KAPSAMINDA ETKİSİZ HALE GETİRİLEN TERÖRİST VE HAVA HAREKATI SAYISI (28 MAYIS-23 HAZİRAN 2019)

Yapılan Hava Harekati Sayısı

Etkisiz Hale Getirilen Terörist

Hava Saldırılarının Harita Üzerinde Gösterimi

nedeni teröristlerin barınma alanlarında küçük gruplar halinde dağınık tertiplenmesidir. Etkisiz hale getirilen teröristlerin gün baz alınarak karşılaştırmasını kapsayan Grafik 2 ve hava hareketleriyle etkisiz hale getirilen terörist sayılarını gösteren Harita 7 incelendiğinde etkisiz hale getirilen terörist sayısının hareketin ilk günleri ile tecrit edilmiş bölgenin merkezine ilerleme esnasında arttığı hava hareketlerinin hareket bölgesi dışındaki hedeflere de yönlmesi nedeniyle operatif etkinliğin genişletildiği anlaşılmaktadır. Hakurk Kampı'nda bulunan terörist miktarına yönelik veri olmasa da kamp bölgesindeki teröristlerin müstakil eylem yapamayacak şekilde etkisiz hale getirildiği görülmektedir. Ayrıca TSK tarafından gece koşullarında yapılan operasyonlar ATAK taarruz helikopteri gibi vasıtaların tüm görüş koşullarında ateş desteği sağlaması nedeniyle terörist zayıyatını artırmıştır.⁹

Ele geçirilen malzemelerin Hakurk'un farklı bölgelerinde yığıldığı ve plastik bidonlarda depolandığı görülmektedir.¹⁰ Bunların listesini gösteren veriler incelendiğinde söz konusu malzemenin ekseriyeti hafif silah mühimmatı, uçaksavar mermisi, mayın ve el yapımı patlayıcı yapımında kullanılan malzeme, yaşam malzemesi ve örgütsel dokümandır. Ele geçirilen silah, mühimmat ve malzemeler çoğunlukla gözetleme ve direnme imkanı veren mağaralarda istiflenmiş, yer yer toprağa gömülmüştür.¹¹

Yayımlanan video ve fotoğraflardan yaşam alanı olarak kullanılan mağaraların katlar ve odalar halinde tahkim edildiği, böylece saklanma alanlarının karmaşıklaştırıldığı ve mühimmat

gibi malzemenin güvenlik nedeniyle ayrı odalarda tutulduğu müşahede edilmiştir. Ayrıca TSK tarafından 3 Haziran 2019'da imha edilen 500 metre uzunluğundaki mağaranın ve 9 Haziran 2019'da tespit edilen dört girişli on üç odalı mağaranın duvarlarının brandayla kaplanması bölgedeki teröristlerin kalıcı yerleşime geçtiğini göstermektedir.¹²

Ele geçirilen malzemenin dikkat çekici olan 18 Haziran 2019'da el konulan hava savunma füzesidir.¹³ Füzenin teröristler tarafından hareketin başlangıç aşamasında kullanılamaması bakımsızlığı, bilgi birikiminin olmaması, parça eksikliği veya hareketin baskın tarzında başlatılmasına bağlanabilir. Ancak füzenin varlığı PKK'nın elde ettiği dış desteği göstermektedir. Söz konusu füzenin herhangi bir devlet desteği olmaksızın temin edilmesi mümkün görünmemektedir.

Ele geçirilen malzemenin cinsi ve barınma alanları incelendiğinde teröristlerin TSK tarafından yürütülecek harekate yönelik bir alarm planı yaptığı görülmektedir. Böylece terör örgütünün küçük gruplarla kritik arazi kesimlerinde TSK'ya zaman kaybettirebilmesi, zayıat verdirebilmesi ve kamp bölgesindeki büyük grubun zayıattan kaçınmak için bölgeyi terk etmesi sağlanmış olacaktır. Nitekim 2 Haziran 2019'da imha edilen ve bölgeye hakim bir tepede konuşlandırılan Doçka mevzisinin belirtilen amaçları gerçekleştirmeye çalıştığı anlaşılmaktadır.¹⁴ Ayrıca ele geçirilen mayın ve el yapımı patlayıcıların sayısı ve durumu incelendiğinde patlayıcıların Türkiye'de kullanılmak üzere böl-

9. "Pençe Harekatında Ele Geçirilen 500 Metrelik Mağara ve ATAK Helikopterimizin Gece Atışı", MSB, 3 Haziran 2019, t.co/KbXn0ry3MZ, (Erişim tarihi: 23 Haziran 2019).

10. "Pençe Harekatı'nda Erkisiz Hale Getirilen Terörist Sayısı 22 Oldu", MSB, 1 Haziran 2019, www.msb.gov.tr/SlaytHaber/162019-51325, (Erişim tarihi: 23 Haziran 2019).

11. "Pençe Harekatı'nda El Yapımı 3 Katlı ve 5 Odalı Mağarada Mühimmat ve Yaşam Malzemeleri Ele Geçirildi", MSB, 1 Haziran 2019, t.co/i96Q6jKcqW, (Erişim tarihi: 23 Haziran 2019).

12. "Pençe Harekatında Ele Geçirilen 500 Metrelik Mağara ve ATAK Helikopterimizin Gece Atışı"; "Komandolarımız Hakurk'un Kalbine Girdi. 4 Girişli ve 13 Odalı Mağarayı İmha Etti", MSB, 9 Haziran 2019, t.co/qPGfyhklNz, (Erişim tarihi: 23 Haziran 2019).

13. "Pençe Harekatı'nda SA-14 Tipi Füze Ele Geçirildi", MSB, 19 Haziran 2019, t.co/Hzy22tbsM2, (Erişim tarihi: 23 Haziran 2019).

14. MSB, Twitter, 2 Haziran 2019, twitter.com/tcsavunma/status/1135089077076840448, (Erişim tarihi: 23 Haziran 2019).

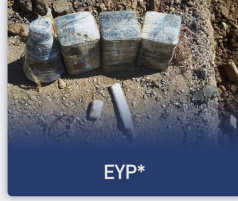
GÖRSEL 2. PENÇE HAREKATI KAPSAMINDA ELE GEÇİRİLEN SİLAH VE MÜHİMMATLAR

Patlayıcılar ve Topçu Mühimmatları

El Bombası

EYP*

*El Yapımı Patlayıcı

ÇNRA / Katyuşa Mühimmatı

Havan Mühimmatı

Ele Geçirilen Tüfekler ve Mühimmat Türleri

Doçka

BKC

Doçka Mühimmatı

BCK Mühimmatı

AK-47

AK-47 Mühimmatı

Dragunov

Tanksavar Silahlar ve Mühimmatları

RPG-7

RPG Başlığı

Hava Savunma Silahları

SA-7

gede seri üretim şeklinde imal edilmeye başlan-
dığı dikkat çekmektedir.¹⁵

Harekatın icrasına yönelik genel değerlen-
dirme yapıldığında aşağıdaki hususlar ön plana
çıkılmaktadır:

15. "Hakurk'ta EYP Eğitim Yeri Olarak Kullanılan Mağaralar İmha Edildi", MSB, 9 Haziran 2019, t.co/MKN3ScjEQy, (Erişim tarihi: 23 Haziran 2019).

- Harekatın baskın tarzında başlatılması
- Hava hücum hareketiyle teröristlerin karşı tedbir almaya teşebbüs edememesi
- Ele geçen malzemenin çoğunlukla hafif silah, uçaksavar ve mühimmatı ile yaşam malzemesi olması

- Zeytin Dalı Harekatı'nda doğrudan temas girme ve direnme stratejisi başarısız olan PKK'nın Hakurk'ta temastan kaçınmaya çalışması ve bu hususun terör örgütünün esasen güçsüzlüğünü göstermesi
- Hakurk bölgesinde zayıftan kaçınmak için dağınık şekilde tertiplenmiş teröristlerin kuvvet çoğunluğu sağlayamadıkları için direnememesi ve etkisiz hale getirilmesi
- Harekatta kullanılan milli savunma sanayii ürünleri ve teknolojilerinin hareketin planlanması, hazırlık süreci ve icrasını olumlu yönde etkilemesi, teröristlerin artık saklanma ve hareket serbestisi kabiliyetlerinin kalmaması
- TSK'nın modern strateji ve taktiğinin 1990'ların yöntemlerini tercih eden terör örgütünü etkisizleştirmesi, dolayısıyla PKK'nın kapasite ve kabiliyetinin kendini idame edecek düzeyden uzak olması, diğer bir ifadeyle "demode" kalması
- Benzer hareketlerin devam etmesi halinde PKK'nın bölgede marjinalleşmeye başlama ihtimalinin bulunması

SONUÇ

Türkiye'nin terör örgütlerini marjinal hale getirmek ve güvenliğini konsolide etmek amacıyla Suriye ve Irak kuzeyinde yürüttüğü hareketleri sürdüreceği bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer bir ifadeyle askeri hareketlerin kararlılıkla devam ettirilmesi beklenmektedir. Öte yandan yakın geçmişe kadar özellikle Irak'ta yürütülen operasyonların kısıtlı bir alanda teröristlerin etkisiz hale getirilmesiyle sonlandırıldığı ve hareket bölgesinin boşaltıldığı görülmüştür. Ancak icra edilen hareket sonrası terör örgütü üyeleri Türkiye hudutlarına yakın bölgelerde tekrar konuşlanmış ve ülke güvenliğini

tehdit etmiştir. Bu nedenle Türkiye son yıllarda Irak Merkezi Hükümeti ve IKBY ile uzlaşmaya vararak Irak kuzeyinde üslenme yoluna gitmiştir. 2018'de icra edilen Kararlılık Harekatı ile Derrecik bölgesinin güneydoğu ve batı kesimlerinde konuşlandırılan TSK unsurları düşünüldüğünde Pençe Harekatı ile kontrol altına alınan Hakurk'ta teröristlerin tekrar konuşlanmasının engellenmesine yönelik tedbir alınması gerekmektedir. Ayrıca Pençe Harekatı ile Hakurk özelinde yapılan söz konusu tespitin PKK'nın diğer konuşlanma alanları için de gözden geçirilmesi faydalı olacaktır.

Türkiye'nin hudut güvenliğine yönelik alınabilecek tedbirler kapsamında proaktif bir yöntem izlenmesi ve terör hedeflerinin tespit edildiği anda etkisiz hale getirilmesi halen uygulanan bir stratejidir. Söz konusu stratejide değişiklik de beklenmemektedir. Ancak teröristlerin etkisiz hale getirilmesinin yanında söz konusu "imha"yı kolaylaştıracak tarzda ve hudut ötesinde alan hakimiyeti tesis etmek gerekmektedir. Alan hakimiyetini Irak Merkezi Hükümeti ve IKBY'nin halen tesis edemediği göz önüne alındığında uzlaşma dahilinde söz konusu girişimin Türkiye'nin inisiyatifıyla sağlanması seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim PKK'nın Suriye'de olduğu gibi Irak'ta da "topraklanması" bölgedeki hiçbir aktörün çıkarına değildir.

Pençe Harekatı esnasında etkisiz hale getirilen terörist sayısı, ele geçirilen malzeme ve PKK'nın genel durumu dikkate alındığında profesyonelleşen ve savunma teknolojilerini etkin kullanan TSK'ya karşı örgütün direnme kapasitesini kaybettiği değerlendirilmektedir. Suriye'de ABD tarafından sağlanan destekle bekasını garanti altına almak isteyen PKK ve bağlı diğer alt örgütlerin ancak destek devam ettiği sürece var olabileceği, Hakurk'ta da varlık gösteremeyen terör örgütünün "rouge" ismi verilen yapıya büründüğü kıymetlendirilebilir.

Irak kuzeyinde güvenliğin tesis edilmesi ve terör örgütlerinin söz konusu uzanımı bir “alan” olarak kullanmasının önüne geçilmesi maksadıyla askeri anlamda güvenlik şeridi oluşturulmasının yanında idari, sosyal ve ekonomik tedbirlerin alınması zorunluluğu kendini hissettirmektedir. Bu çerçevede Irak kuzeyindeki sosyal yapının Türkiye’deki dokuyla uyumluluğu düşünüldüğünde ekonomik ve idari ted-

birlerle halen var olan etkileşimin derinleştirilmesi ve PKK’nın bölgede “anlamsızlaştırılması” “kapsamlı strateji” bağlamında ele alınabilir. Irak kuzeyindeki ekonominin Türkiye’ye bağımlı olması ve güvenlik kaygılarının aslında aynı temeller üzerinde yükselmesi terörle mücadelenin askeri boyutunun ekonomik, sosyal ve idari tedbirlerle tamamlanması gerektiğini de işaret etmektedir.

TÜRKİYE'NİN TERÖRİZMLE MÜCADELESİ PENÇE HAREKATI

MURAT ASLAN

SETA | ANALİZ

Terörizmle mücadelesinde kapsamlı, esnek ve etkin bir strateji izleyen Türkiye bölgesel krizlerle beslenen PKK'ya yönelik temposu gittikçe artan proaktif tedbirler almaya başlamıştır. Bu çerçevede teröristlerin Türkiye içerisinde veya dışında hareket serbestisinin kısıtlanmasının yanında Türkiye dışında barındığı alanların süreklilik dahilinde etki altına alınması ve imha edilmesinin sağlanması amaçlanmıştır. Türkiye'nin yöntem dönüşümü çerçevesinde artan operasyonel faaliyetleri yoluyla PKK'nın tabu haline gelmiş söylem ve kişiliklerinin hedef alındığı, böylece terör örgütünün azımsanmayacak boyutta zayıf olduğu ve aslında algılanan kapasitesinden uzak olduğu ortaya çıkmıştır.

Söz konusu eğilim ışığında Türk savunma sanayii ve TSK'daki profesyonelleşme sürecinin sağladığı üstünlükle Türkiye'nin hudutları boyunca dağıtık yapıda konuşlanmış PKK'nın varlığının tamamen sonlandırılması için harekete geçme zamanı gelmiştir. Örgütün doktriner uygulamalarının da incelendiği bu analizde TSK'nın belirtilen amacı gerçekleştirmek için Hakurk'ta başlattığı Pençe Harekati Türkiye'nin terörizmle mücadele stratejisinin bir vakası olarak ele alınmaktadır.

www.setav.org

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • KAHİRE • BERLİN